

Frågor statsvetare borde ställa

Svenska Dagbladet den 6 mars 2016

Det har uppstått en diskussion bland svenska statsvetare om folkets syn på flyktingmottagandet. Trots mängder av opinionsmätningar och data i frågan, är det inte helt enkelt att veta vad folk tycker. Det kan te sig anmärkningsvärt att Sveriges ledande opinionsforskare inte kan enas om hur flyktingopinionen ser ut, men det finns en förmildrande omständighet: Frågan som ställts i opinionsmätningar under flera decennier är förvisso lätt för tillfrågade att besvara, men synnerligen svår att analysera för den som är nyfiken på människors åsikter. Statsvetarna har nämligen inte frågat hur stor flyktinginvandringen till Sverige bör vara. De har frågat om det är ett bra förslag att "ta emot färre".

Frågor om åt vilket håll politiken bör förändras kan besvaras även av den som inte har någon aning om vad politiken för tillfället innebär. De förutsätter inte heller att den svarande har funderat nämnvärt på vart politiken bör ta oss. Det räcker att peka ut en riktning så noteras man för en intressant politisk åsikt.

Prova själv: Är det ett bra förslag att ta emot färre flyktingar? Höja socialbidraget, sänka skatten eller att öka inkomstskillnaderna? Desto svårare är det att beskriva vilken nivå på flyktinginvandring, socialbidrag, skatter och inkomstskillnader som är lagom. I frågor om politikens innehåll är det sällan ens självklart hur svaret ska anges. Ska invandring mätas i procent eller i antal? Beror det önskvärda mottagandet på hur många som söker asyl, på Sveriges folkmängd och area eller på hur andra länder agerar?

Ska socialbidraget – som numera heter ekonomiskt bistånd – ge en standard motsvarande hälften eller en fjärdedel av medianinkomsten? Eller räcker det att mottagaren garanteras en viss levnadsstandard, oavsett hur mycket löntagarnas inkomster ökar? Det senare råkar vara fallet i Sverige, vilket har lett till att bidraget jämfört med lönerna har minskat i 20 år. Det står läsaren fritt att omvärdera sitt svar på huruvida bidraget bör höjas i ljuset av denna sakupplysning. Mitt stalltips är dock att så inte kommer att ske. Svar på rikttningsfrågor ger vi nämligen ofta instinktivt, utan att fundera på var samhället befinner sig och var det bör vara.

Den som instinktivt svarar att Sverige bör ta emot fler flyktingar, höja socialbidraget och minska inkomstskillnaderna bekräftar sin personliga identitet, men ger inte nödvändigtvis uttryck för välgrundade politiska överväganden. Detsamma gäller naturligtvis den som instinktivt svarar tvärtom. Det är inte svårt att få en moderat att förorda sänkt skatt. Det svåra är att få en åsikt om vid vilken skattekvot sänkningarna bör upphöra.

De intressanta frågorna om politikens innehåll finns bortom de reflexmässiga kraven på mer, mindre, högre och lägre. Sådana frågor borde statsvetarna ställa oftare. Framför allt bör vi ställa dem till oss själva och till våra politiker.

Andreas Bergh